

SCHOLARS IN EXILE AND DICTATORSHIPS OF THE 20TH CENTURY

Mezinárodní konference, Praha 24. – 26. května 2011

Druhé oznámení

ORGANIZÁTOŘI A POŘÁDAJÍCÍ INSTITUCE

- Kabinet dějin vědy Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i. – hlavní pořadatel
- Národní technické muzeum v Praze
- Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.

MÍSTO KONÁNÍ KONFERENCE

Národní technické muzeum
Kostelní 42
170 78 Praha 7
Česká republika

NÁRODNÍ ORGANIZAČNÍ VÝBOR

Tomáš Hermann, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.
Milena Josefovičová, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v.v.i.
Antonín Kostlán, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.
Ivana Lorencová, Národní technické muzeum v Praze
Zuzana Nytrová, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.
Doubravka Olšáková, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.
Michal Šimůnek, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.
Soňa Štrbáňová, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.

MEZINÁRODNÍ PROGRAMOVÝ VÝBOR

Složení bude sděleno v dalším cirkuláři.

PROGRAM

Detailní program bude uveřejněn v dalším cirkuláři a na webové stránce koncem března.

TÉMA KONFERENCE

Problematice vědců v exilu byla věnována značná pozornost zejména v souvislosti s velkou emigrační vlnou, která postihla Evropu v době nacistického režimu. Tuto vlnu zdokumentovaly četné encyklopedické projekty, vznikla o ní syntetizující díla a byla analyzována i z metodologického aspektu. Stranou však zatím zůstávaly další emigrační a exilové vlny, které se přelily v průběhu 20. století evropským kontinentem v důsledku působení evropských či mimoevropských autoritativních režimů a diktatur či jinými nepříznivými politickým vlivy.

Velkou neznámou představuje především vliv komunistického režimu, který se ujal moci nejdříve v Sovětském svazu a později v řadě dalších evropských zemí, na odchody významných i řadových vědců mimo jeho působnost. Byl to proces, který si v každé z těchto zemí uchovával svá významná specifika a probíhal i časově odlišně v závislosti na vyhocování domácího politického vývoje. Stranou zájmu nemůže zůstat ani problematika intelektuálů a vědců, vyháněných z jejich vlasti různými dalšími autoritářskými režimy, z nichž některé jsou činné dodnes. Avizovaná konference přistupuje k těmto otázkám ze dvou zorných úhlů – jednak z celoevropské perspektivy a jednak se zvláštním zřetelem na vývoj v českých zemích.

Z celoevropské perspektivy jsou tedy předmětem konference především tři velké a časově se částečně překrývající migrační vlny:

- a) odchody vědců před německou nacistickou mocí a jejími spojenci v Itálii, Španělsku a v dalších zemích (1933 – 1945)
- b) odchody vědců před komunistickou mocí (1917 – 1989)
- c) imigrace vědců do evropských zemí po druhé světové válce s nadějí na ochranu před autoritativními režimy v jejich vlasti (1945 – dosud).

Analýza těchto migračních vln umožňuje zamyšlení zejména nad následujícími otázkami:

- naprosto zásadní je především potřeba komparace vývoje v jednotlivých evropských zemích, srovnání časového rozložení emigrace, její vnitřní dynamiky a národních specifíků
- vztah vědecké emigrace k nenávisným ideologiím spojeným s diktaturami (vliv rasistických teorií a přístupů, role tzv. „vrstvy inteligence“ v době stupňované třídní nenávisti aj.)
- vytváření nadnárodních či mezinárodních sítí na pomoc emigrujícím vědcům (pomoc organizovaná při Společnosti národů či později OSN, organizace typu anglické Society for the Protection of Science and Learning nebo Council for Assisting Refugee Academics)
- koncepce přístupu jednotlivých států vůči vědcům odcházejícím do exilu, shodné rysy a odlišnosti (kupř. otázka, zda ve vztahu k těmto emigračním vlnám existuje něco jako „evropský koncept“, který by přístup evropských států odlišoval např. od politiky, kterou vůči exilovým vědcům vykazovaly USA či jiné mimoevropské státy)
- jak lze tyto politicky motivované vlny odchodu vědců z jejich vlasti odlišit od tzv. brain drain, tj. od odlivu mozků motivovaného především existenčně, ekonomicky a s ohledem na budování odborné kariéry?
- jaké byly alternativy pro svobodně přemýšlející vědce (přizpůsobení se režimu, tzv. vnitřní emigrace, gulagy a podobná zařízení aj.)?

Z hlediska českého vývoje by se měla konference zabývat těmito migračními vlnami:

- ruská, ukrajinská a běloruská emigrace v Československu v letech 1918 – 1948 a její přežívání v době komunistického režimu
- emigrační vlna z Německa a Rakouska v letech 1933 – 1939 a role intelektuálů v ní
- vědecká emigrace z někdejšího Československa v letech 1939 – 1945, její směry a formy
- první velká vlna emigrace z komunistického Československa po únoru 1948 a role vědců v ní

- emigrace vědců z komunistického Československa v období po invazi vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968

Pořadatelé uvítají vedle referátů obecných a komparativních také příspěvky zaměřené na konkrétní vědecké instituce, konkrétní situace a země a specifika jednotlivých přírodovědných, technických i humanitních oborů. Ve vztahu k českému exilu bude mít konference dvojí úlohu: jednak jí půjde o zjištění současného stavu odborného bádání, jednak chce vytvořit i platformu pro sdělování osobních zážitků a postojů někdejších „emigrantů“. Vlastní vědecká část konference bude proto doplněna i diskusním kulatým stolem a společenskými setkáními. **Místa konání společenských akcí** budou oznámena ve třetím oznámení

ORGANIZACE KONFERENCE

PREZENTACE A PUBLIKACE

Jednacím jazykem konference je angličtina.

Délka referátů a diskusních příspěvků bude u akceptovaných příspěvků dohodnuta individuálně s řečníky. Orientační délka referátu je 20 minut, diskusního příspěvku 5 minut.

Abstrakta: 15 - 30 řádek včetně záhlaví (nebo 900 - 1800 znaků i s mezerami). Záhlaví obsahuje jméno autora nebo autorů, název příspěvku a kontaktní e-mail.

Publikace: Odevzdané příspěvky z konference budou publikovány elektronicky; někteří přednášející budou požádáni o příspěví do chystané kolektivní monografie, která bude publikována v angličtině v roce 2012.

REGISTRACE, KONFERENCEČNÍ POPLATKY A TERMÍNY

Registrace: Účastníky konference žádáme, aby zaslali e-mailem (přednostně), faxem nebo poštou vyplněný registrační formulář i s abstraktem do 15.3.2011.

Oznámení o přijetí referátu: obdrží účastníci konference do 15.4.2011.

Konferenční poplatek: 40 EUR při zaplacení do 15.4.2011

60 EUR při zaplacení po 15.4.2011

20 EUR pro doprovázející osoby

Konferenční poplatek zahrnuje materiály konference, občerstvení a společenské akce.

Konferenční poplatek lze zaplatit převodem na účet Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i.

Platba z České republiky na účet 27-3144080277/0100, Komerční banka Praha 1, variabilní symbol: 2011. Ve zprávě pro příjemce uvést: Příjmení a Exil 2011 (příklad: Novák Exil 2011)

Platba ze zahraničí se provádí rovněž na účet vedený v Komerční bance Praha 1

IBAN: CZ0201000000273144080277

SWIFT: KOMBCZPPXXX

Ve zprávě pro příjemce uvést: Příjmení a Exil 2011 (příklad: Novák Exil 2011)

Všechny převodní poplatky platí plátce.

Konferenční poplatek bude možné zaplatit v hotovosti také při registraci.

UBYTOVÁNÍ

Organizátoři nebudou zajišťovat ubytování, avšak Praha nabízí velké množství hotelů a penzionů všech cenových kategorií. Nedaleko místa konání konference **doporučujeme tyto ubytovací možnosti:**

Hotel Belvedere (4 star)

Milady Horákové 19
170 00 Praha 7 - Holešovice
Phone: +420- 220 106 111

Hotel Splendid (3 star)

Ovenecká 78/33
170 00 Praha 7-Bubeneč
Phone: +420- 233 375 940

Pension Heřmanova (3 star)

Heřmanova 40
170 00 Praha 7-Holešovice
Phone: +420-220 570 102

Nedaleko Masarykovy koleje, kde se budou konat některé společenské akce, doporučujeme

Hotel Diplomat (4 star)

Praha 6, Evropská 15
Phone: +420-296 559 111

KONTAKT:

Zuzana Nytrová
Kabinet dějin vědy
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR
Puškinovo nám. 9
160 00 Praha 6
e-mail: nytrovaz@vcdv.cas.cz
Fax: +420-224943057
+420-221990612

REGISTRATION FORM

Name and Surname:.....

Academic Title/s:.....

Affiliation with Address:

.....
.....
.....

Mailing Address or other Contact:

.....
.....

E-mail:.....

I herewith confirm my attendance of the International Conference SCHOLARS IN EXILE AND DICTATORSHIPS OF THE 20TH CENTURY, , Prague, May 24-26, 2011

Title of my paper:

.....
.....

Title of my discussion contribution:

.....
.....

I need for my presentation an overhead projector   YES   NO
or other technical equipment (please specify)

.....

I intend to participate without reading a paper.   (Strike off if not valid.)

Date of filling the form: .....

ABSTRACT OF PAPER OR DISCUSSION CONTRIBUTION
(15 - 30 lines including heading or 900-1800 characters with spaces)